

ково-технічних факторів він еволюціонував від початкової загальної форми до часткової, а згодом і одиничної форми – з подетальною, поопераційною спеціалізацією окремих виробничих одиниць.

Ключовою тенденцією в розвитку одиничного поділу праці протягом двох останніх десятиліть стала його трансформація в міжнародний внутріфірмовий поділ праці, який передбачає опосередкування руху продукту світовими господарськими зв'язками. Розвиток такого поділу праці втілюється у виникненні та динамічному розвитку таких форм міжнародного бізнесу як ТНК, спільні підприємства, зони вільного підприємництва, міжнародні наукові й логістично-маркетингові центри та ін.

Сучасний процес транснаціоналізації характеризується поглибленням внутрішньокорпоративного поділу праці і глибокою сегментацією виробництва ТНК. Поділ виробничих операцій або функцій на все більш дрібні стадії або види призводить до стрімкого зростання глобальних виробничих ланцюжків створення вартості, міжнародних фірм і формування складної архітектури їх виробничих, комерційних і науково-дослідних зв'язків. Відбувається подальша географічна дисперсія міжнародного виробництва ТНК, втягування в його орбіту значної кількості нових контрактних учасників. Причини бурхливого зростання міжнародного виробництва пов'язані з факторами економічної політики держав, особливостями сучасного етапу технологічної революції, а також глобальним характером конкурентної боротьби.

В умовах глобалізації значення міжнародного поділу праці полягає в тому, щоб об'єктивно створювати умови для поглиблення взаємозалежності відтворювальних процесів країн світу, посилення стимулів до взаємовигідного співробітництва в загальносвітових масштабах.

Котенок А. Г.

к. е. н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ФОРМИ ПРОЯВУ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ ПОСТТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Суспільство як особлива форма життєдіяльності людей, забезпечуючи збереження і розвиток людської самоідентифікації, створило

в процесі свого розвитку державний і економічний устрій. Кожен з них є у цілому завершеним, цілісним, життєздатним і найголовніше – спроможним впливати на суспільство. У результаті, в тріаді суспільство – держава – економіка спостерігається постійна боротьба та єдність протилежностей, яка проявляється через динамічне зміщення акцентів розвитку.

Аналізуючи характер суперечностей сучасної трансформаційної економіки, слід врахувати, що на зміну діалектики двоїстості приходить діалектика множинності. Тому за аналогією відповідно до діалектики двоїстості Гегеля, основною суперечністю перехідною до ринку економіки слід було б вважати протиріччя між державним і приватним (приватно-корпоративним) секторами, яке розв'язується в процесі боротьби між ними. Однак, відмовляючись від політичного поняття боротьби, можна сказати, що ці сектори економіки повинні не боротися за розширення свого масштабу, а займати відповідну економічній природі кожного з цих секторів економічну нішу, тобто охоплювати ті галузі виробництва матеріальних благ і послуг, для нормального функціонування яких вони забезпечують найсприятливіші умови.

Тому найважливіше протиріччя транзитивної економіки — це суперечність між старою економічною системою (адміністративно-командною) і новою (ринковою). Формальне руйнування старої системи не може усунути водночас ті форми економічної поведінки і економічної психології, які культивувалися протягом життя декількох поколінь. У силу цього основне протиріччя трансформаційної економіки обумовлено існуванням таких головних перешкод на шляху становлення ринкової економіки.

Панування групових інтересів. В адміністративно-командній економіці правлячу еліту становили директори підприємств, партійні і державні чиновники. За різними оцінками номенклатурний апарат складав приблизно 6 млн осіб (враховуючи членів їх сімей). З ліквідацією державної власності вони втрачають контроль над економікою і їх опір наочно видно на прикладі аграрної реформи, яка всіляко гальмується.

Антикапіталістична ментальність: підпорядкування індивіда державі треба замінити новою економічною психологією, сумісною з принципом свободи підприємництва, глибокої диференціацією доходів, вірою в особисті сили.

Відсутність довіри до уряду, до влади, яке є одним з перешкод лібералізації економіки. Воно зумовлено постійними змінами економічного курсу (спочатку намагалися реформувати соціалістичну систему), недосконалістю законодавства, непослідовністю і рухом ривками з відступом назад. Але головне все-таки досягнуто – конституційно оформлена приватна власність.

Синдром ринкового соціалізму, відповідно до якого вважається можливим перехід до ринкової (тобто ефективної) економіки без приватної власності, лише на основі зміни форм господарювання. Популяризується перехід до регульованого ринку, тобто до ринкового соціалізму. Але джерелом усіх перерозподільних процесів є лише виробництво, збільшення податків на яке (тобто на підприємців) підриває саме виробництво. Прагнення до соціальної справедливості призводить до її порушення і переходу до старого розподілу державою жебрацьких доходів.

Тривале нехтування зазначених суперечностей призвело до формування та посилення різного роду мафіозних структур і корупції, що зрештою проявилось у формі сепаратизму, тобто претензій окремих територій на всі наявні у них природні ресурси. Власником усіх своїх природних ресурсів може бути лише те територіальне утворення, яке здатне до самостійного виживання в економічному, політичному і військовому відношенні. Якщо цього немає, то окрема територія не може розраховувати на безкарність сепаратистських поривань (відділення, відокремлення). Економічний сепаратизм включає організацію рентної системи оподаткування, в якій рента з природних ресурсів, рівним співвласником яких є кожен громадянин, виступає найприроднішим джерелом пенсійних та інших соціальних виплат.

У XXI ст. Україна може вижити й процвітати тільки як країна внутрішньо гармонізованих та узгоджених економічних інтересів, які не суперечать суспільним цілям сталого розвитку. А різні погляди на майбутнє України необхідно обговорювати й погоджувати демократичним шляхом.

Список використаних джерел

1. *Беляєв О. О.* Соціальні суперечності посттранзитивної економіки та механізми їх вирішення / *О. О. Беляєв, В. І. Кириленко* // Формування ринкової економіки. – 2011. – №26. – С. 3–12.

2. *Геец В.М.* Общество, государство и экономика: единство и противоречия. — М.: Институт экономики РАН, 2012. — 66 с.

Ткаченко О. В.,

к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

Кулага І. В.,

к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

СУЧАСНА СВІТОВА КРИЗА ТА ПОШУК НОВОЇ МОДЕЛІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Однією з домінуючих проблем, що обговорюються, досліджуються та дискутуються науковою спільнотою, є світова криза 2008–2009 рр. Вона вже є достатньо глибоко вивченою, а її теоретичне обґрунтування – детально розроблене. Проте, єдиної відповіді щодо причин даної кризи поки що не існує, точніше вона ще не названа вченими, що у свою чергу актуалізує подальше дослідження даної проблематики.

Головним незаперечним фактом, що визнається всіма дослідниками природи сучасної світової кризи є об'єктивність і реальність циклічного розвитку, його визначальний вплив на характер протікання економічних процесів та їх динаміку в умовах постіндустріальної епохи, епохи глобалізації. Проте у баченні причин закономірностей масштабів даної кризи їх погляди різняться. Кризу 2008–2009 рр. визначають як світову фінансову, трансформаційну, першу кризу постіндустріальної епохи, цивілізаційну, системну, глобальну. У ній можна виявити ознаки всіх трьох циклів, що визначені трициклічною схемою Й. Шумпетера, зокрема, циклів М. Кондратьєва, К. Жугляра, Дж. Кітчина. Це підтверджує ідею Й. Шумпетера щодо синхронізації кризових фаз цих трьох відомих циклів, якою вчений пояснював Велику депресію 1929–1933 рр. Нинішню світову кризу та депресію, що слідувала за нею, також можна пояснити синхронізацією кризових фаз, але ще більшої кількості циклів, не тільки економічних, а й політичних і, навіть, цивілізаційних системних циклів П. Сорокіна та Ф. Броделя.